

# REFLECTEREN

## 4. Reflecteren

### 1. Zorgt voor leertaken met heldere succescriteria voor de leerlingen

#### **Voorbeeld 1: Autobiografie**

Op het Orion Lyceum presenteren leerlingen hun ontwikkeling tijdens hun schoolcarrière bij de eindpresentatie van het profielwerkstuk. Hierin komen persoonlijke ontwikkeling, LOB en onderzoek aan bod. Leerlingen op Orion werken hier gedurende hun hele schoolcarrière aan. Belangrijke gebeurtenissen, zowel op school als daarbuiten, worden gebruikt als reflectiemoment. Gebeurtenissen krijgen hierdoor een 'plek' en worden zo een succeservaring.

#### **Voorbeeld 2: Meesterproef - een grote opdracht**

Op de Nieuwste School werken leerlingen in de bovenbouw gedurende een half jaar intensief aan een meesterproef. Iedere leerling werkt in een leercirkel aan zijn meesterproef en wordt begeleid in dit proces door een docent. Voor de leerlingen is het duidelijk wat de verwachtingen zijn van deze meesterproef. De eindpresentatie van de meesterproef vindt plaats in de avond waarbij medeleerlingen, familie en vrienden komen luisteren naar presentaties, lezingen en bekijken de eindproducten die worden gepresenteerd in marktkramen. De leerlingen zijn trots op nu werk en mogen dat ook laten zien.

#### **Voorbeeld 3: Creatief schrijven - een proces**

Rianne de Groot is docent Nederlands op De Nieuwste School. Als docent vindt zij het belangrijk om de leerlingen niet constant te beoordelen op al het werk dat zij doen. Als leerlingen bijvoorbeeld bezig zijn met creatief schrijven, gaat het in eerste instantie om het mogen en durven schrijven, zonder dat daar meteen iets aan vasthangt. De leerlingen hebben succes, omdat ze kunnen schrijven wat ze willen en dat is ook goed. Pas in een later stadium kun je inzoomen op de verschillende taalkundige facetten, zodat het schrijven beter wordt. Het is dan voor de leerling wel belang dat zij van te voren weten, waarop het schrijfproduct wordt beoordeeld. Kies als docent één vaardigheid uit en niet meteen alles. Focus bijvoorbeeld eerst op spelling, daarna op interpunctie, daarna op zinsopbouw, dan op actief schrijven, etc. Ook dit is een proces. De leerling kan niet alles in één keer!

# REFLECTEREN

## 2. Legt de lat hoog

### **Voorbeeld 1: Kritische en reflecterende vragen stellen**

Als docent kun je kritische, reflecterende vragen stellen aan je leerlingen. Bijvoorbeeld door verschillende type vragen te stellen, zoals [categorie 1,2,3 vragen](#) (ook vaak gebruikt bij het didactisch coachen). Hiermee stimuleert je leerlingen een onderzoekende houding aan te nemen, waardoor zij zichzelf steeds verder te ontwikkelen.

### **Voorbeeld 2: Leervraag voorbereiden**

Ook kun je als docent je leerlingen thuis een leervraag laten voorbereiden voor een vak. Deze leervraag zorgt ervoor dat ze kennis activeren en is voorwaardelijk van aard. Deze vorm van didactisch coachen bevordert de onderzoekende houding van de leerling.

# REFLECTEREN

## 3. Bewaakt de voortgang van de leerling

### Voorbeeld 1: Pedagogisch coachen binnen een klaslokaal of een leeratelier

Op het Orion Lyceum zijn er twee à drie pedagogische experts (feitelijk vakdocenten) die in gesprek gaan met leerlingen binnen de onderwijstijd. Dit kan een blokkur zijn, maar ook een ochtend. Deze gesprekken worden zichtbaar gemaakt voor leerlingen aan de hand van coachingsgesprekken, rubrics en andere gespreksvormen [[handleiding pedagogisch coachen](#)]. De leerlingen formuleren vervolgens een leerdoel met hun begeleider en proberen hun groei aan te tonen en zichzelf te verbeteren binnen het vak.


### Voorbeeld 2: POP-cyclus

Leerlingen op het Orion Lyceum maken een [persoonlijk ontwikkelplan](#). Dit plan wordt regelmatig besproken en bijgesteld in gesprekken tussen mentor en leerling. Het persoonlijk ontwikkelplan gaat over welzijn en studievoortgang. De feedback op het plan wordt opgenomen in een persoonlijk portfolio van de leerling.

### Voorbeeld 3: Studiewijzer


Op het Montaigne Lyceum werkt de leerling iedere periode met een studiewijzer. Deze bestaat uit een toetsrooster [figuur 1] en weektaken [figuur 2]. De weektaken zijn opgedeeld in basistaken, ondersteunende taken en verrijkende taken. Alle leerlingen maken de basistaken. Daarnaast kiest de leerling zelf of hij of zij twee ondersteunende taken maakt of een verrijkende taak. Als een taak af en nagekeken is, laat de leerling deze controleren door de docent (dit verschilt per vak of dit digitaal is of vanuit een werkboek). Als het werk af is, zet de vakdocent een paraaf in de studiewijzer. De vakdocent controleert de taken voor zijn of haar eigen vak. De mentor controleert eens in de drie weken of alle vakken in de studiewijzer gemaakt en afgetekend zijn. Als dit niet het geval is, volgt er een mailtje naar de ouders om hen hiervan op de hoogte te brengen. Uiteraard bespreekt de mentor dit ook met de leerling en wordt er gekeken naar een andere werkaanpak.

# REFLECTEREN

Toetsrooster periode 5						
	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag	Opmerkingen
Week 19						
Week 20	CamEn115			GS/110 PW H5 §1 1/m 5	GS PO Kruistochten	
Week 21	York	York	York	CamEn/114		
Week 22		AK/107 SO H4	FA/109	School dicht – VRIJ	School dicht - VRIJ	
Week 23	CamEn/108 Presentations		NE/109	Taaldorp Frans FA/111	PW_wj H8/109	
Week 24	School dicht - VRIJ		FA/113 deel 3 PO inleveren	CamEn/108 Presentations	FA/110	
Week 25	CamEn/108 Presentations		GS SO H6 §1 1/m 3 BI/108 practicumtoets	CamEn/108 Presentations		
Week 26	CamEn/108 Presentations				BI/109	
Week 27	GS H6 113 FA/112	CamEN/113	AK/110 H4	WIH9/110	PW NE/110	Toetsweek

Figuur 1: toetsrooster

# REFLECTEREN

 <b>Basistaken</b>	Min.	Af	Nage-keken	Docent
<b>Cam EN</b> Workbook, unit 13: exercise 1, 2, 4, 5, 6, 7 & 8 Make unit check on page 83	60			
<b>FA</b> M: Chapitre 7 Bron B + C + D exercice 18 + Taaldorp voorbereiden	60			
<b>NE</b> H5 Grammatica woordsoorten opdr. 3 en 4 H6 Grammatica woordsoorten opdr. 2 en 3 Leren: Toets woordenschat H3 t/m H6				
<b>BI</b> Formatieve toets H6, paragraaf 1 t/m 3. Let op; deze maken wij in de les en is niet voor een cijfer.	45			
<b>ICT</b> H4 Opmaken Excell				
<b>WI</b> H9: Voorkennis 3,5,6 9.1: 3,4,5,7,8 <b>PW H8</b>	50			
<b>AK</b> M: H4 Par 8	45			
<b>GS</b> M: Par 6.6 Opdr 1, 2, 3, 5, 7 L: Par 6.1 t/m 6.3	30			
<b>KCV</b> Spel maken klassieke Kunst deel 5				

Par.		Ondersteunende taken	Min.	Af	Nage-keken	Docent
	<b>Cam EN</b>	<b>Meet me at the Mall. Make exercise 1-6</b> <a href="http://www.macmillanenglish.com/uploadedFiles/wwwmacmillanenglishcom/Content/Samples/Go_Beyond/GOBEY_SB1_U9.pdf">http://www.macmillanenglish.com/uploadedFiles/wwwmacmillanenglishcom/Content/Samples/Go_Beyond/GOBEY_SB1_U9.pdf</a>	30			
	<b>FA</b>	Slim stampen Bron B + C + D	20			
	<b>NE</b>	<a href="https://www.berktekst.nl/grammatica/grammatica-woordsoorten/voorzetsel/">https://www.berktekst.nl/grammatica/grammatica-woordsoorten/voorzetsel/</a> <a href="http://www.berktekst.nl/grammatica/grammatica-woordsoorten/bijwoord/">http://www.berktekst.nl/grammatica/grammatica-woordsoorten/bijwoord/</a>				
	<b>BI</b>	Analyseer de formatieve toets, welke punten moet je nog extra goed oefenen, heb je de vraagstelling begrepen? Welke leerstrategie kun je inzetten ter voorbereiding op de toets? Bespreek dit tijdens het lab uur met je docent.	30			
	<b>ICT</b>	Bekijk ondersteunende video's				
	<b>WI</b>	Voorkennis 1,4 H9: 6	10			
	<b>AK</b>	Noteer de begrippen p 8 en geef de omschrijving	20			
	<b>GS</b>	Maak de digitale oefentoets	30			

Figuur 2: Weektaken (Zowel basistaken als ondersteunende taken. Verrijkende taken zijn vaak niet aan een week gebonden)

# REFLECTEREN

## 4. Geeft de leerling feedback op zijn strategie

### Voorbeeld 1: Samen de toets analyseren

De docent Frans van het Montaigne Lyceum analyseert toetsen met individuele leerlingen. Samen kijken ze waar(om) de fouten gemaakt zijn. Begreep de leerling de vraagstelling? Heeft de leerling op een juiste manier geleerd? Naar aanleiding van dit gesprek kijkt ze met de leerling naar de verschillende leerstrategieën die er zijn, om de meest passende leerstrategie te bespreken en tips te geven.

Dit verslag [figuur 3] schreef een leerling uit de eerste klas naar aanleiding van het coachuur.

Coach uur 20 november  
Ik vond de afgelopen tijd Frans veel beter gaan dan eerst. Ik snap de grammatica nu veel beter.  
Aardrijkskunde vind ik wel veel moeilijker ik begrijp sommige begrippen niet, en vindt de vragen op de toets veel moeilijker dan de opdrachten in de les.

Mijn doel/Wat wil ik bereiken: Een goede leerstrategie vinden voor Aardrijkskunde.  
Hoe ga ik dat doel behalen: Meerdere strategieën proberen en kijken wat het best werkt  
Wanneer heeft het gewerkt: Als ik een passende leerstrategie heb gevonden

Figuur 3: Verslag van een leerling van een coachuur

# REFLECTEREN

## 5. Zorgt voor een veilig leerklimaat

### Voorbeeld 1: Het foute uurtje en 'omdenken'

Naast de gebruikelijke zaken als persoonlijke aandacht, goede werksfeer in de klas, eerlijk zijn en gelijkwaardigheid is het ook belangrijk dat leerlingen fouten mogen maken. Organiseer eens in de zoveel tijd 'het foute uurtje', waar leerlingen hun fouten mogen bespreken om daar vervolgens iets van te kunnen leren. Een mooi voorbeeld is omdenken. Docent Kim Doeleman van het Montaigne Lyceum maakte daarvoor deze opdracht [figuur 4].



**Omdenkopdracht**  
Auteur: Kim Doeleman

**OMDENKOP!** Geef jouw probleem een sprookjes- of kinderboektitel.

**Briefing** Handleiding

Problemen, iedereen heeft ze wel eens. Bedenk tegen welk probleem je op school wel eens aanloopt/ welk probleem je wel eens hebt. Geef dit probleem een sprookjes- of kinderboektitel en schrijf vervolgens een verhaal passend bij de titel. In dit verhaal loopt het karakter (gebruik je fantasie) ook tegen dit probleem aan en wordt dit probleem uiteindelijk opgelost. Dit verhaal moet ongeveer 500 woorden bevatten.

Figuur 4. Omdenkopdracht

### Voorbeeld 2: Verwachtingen afstemmen

Ga het gesprek aan met je klas om de onderlinge verwachtingen af te stemmen. Zo komen jullie op één lijn en creëren jullie een veilig leerklimaat. Leerlingen en docenten werken immers met elkaar. Probeer elkaars verwachtingen zo concreet mogelijk te maken. Stel de leerlingen vragen en laat hen dit opschrijven (individueel, in groepjes of beide via een placemat).

# REFLECTEREN

Bijvoorbeeld:

- Wat verwacht jij van mij als (geschiedenis)docent?
- Wat denk je dat ik als (geschiedenis)docent van jou verwacht?
- Wat mag/kan ik als (geschiedenis)docent van jou verwachten?
- In hoeverre maak jij - op dit moment - waar wat de docent mag verwachten?

Ga vervolgens - klassikaal - het gesprek aan met de leerlingen en maak ook duidelijk wat jij van de leerlingen verwacht. Zet hiervoor een paar concrete, korte punten op papier of op het bord. Benoem hier eventueel voorbeelden bij. Bijvoorbeeld:

- Je zit in de les voor jezelf om te leren: historische kennis en vaardigheden.
- Jij wilt graag iets leren. Kom bij mij (de docent) als je te weinig of te veel uitdaging hebt.
- Je bent met het vak bezig. Je leidt anderen niet af: je stoort anderen niet in je gedrag (je bent stil of overlegt zachtjes; je bent stil in de stillerimte)
- Je hebt je spullen (pen, schrift, boeken, Chromebook, etc.) op orde.
- Je doet wat van je gevraagd wordt.  
Ben je het er niet mee eens? Je mag altijd om uitleg vragen; na de les kunnen we het er uitgebreider over hebben.